

(1) Nazwa przedmiotu	Metodologia nauk	
(2) Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	IF UR, Zakład Teorii Poznania i Teorii Bytu	
(3) Kod przedmiotu	F. 1. 21.	
(4) Studia		
Kierunek studiów	Filozofia	
Poziom kształcenia	studia pierwszego stopnia	
Forma studiów	studia stacjonarne	
(5) Rodzaj przedmiotu		
	Przedmiot podstawowy	
(6) Rok i semestr studiów		
	Rok II, semestr IV	
(7) Imię i nazwisko koordynatora przedmiotu		
(8) Imię i nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących) zajęcia z przedmiotu		
(9) Cele zajęć z przedmiotu		
Celem nauczania Metodologii nauk na studiach filozoficznych jest internalizacja przez studentów podstawowej wiedzy z zakresu problematyki filozofii nauk, ze szczególnym uwzględnieniem historii problematyki filozofii nauki. Przedmiot winien również dostarczyć studentom zasobu niezbędnych pojęć ułatwiających im samodzielne studiowanie literatury z zakresu filozofii nauk.		
(10) Wymagania wstępne		
	Zaliczony I rok studiów I stopnia, a w szczególności przedmiot <i>Wstęp do filozofii</i>	
(11) Efekty kształcenia		
	<u>Wiedza:</u> 1) wymienia podstawowe pojęcia, problemy metodologii nauk i ich rozwiązania w języku polskim K_W03 2) potrafi na podstawie samodzielnej lektury określić nazwę stanowiska, np. empiryzm, indukcjonizm, falsyfikacjonizm, konwencjonalizm K_W10, H1A_W04 <u>Umiejętności:</u> 1) zabiera głos w dyskusji na poziomie elementarnym (argumentuje i kontrargumentuje) dotyczącej tego czy nauka opisuje świat K_U17, H1A_W07 <u>Kompetencje społeczne:</u> 1) jest otwarty na nowe idee i gotowy do zmiany opinii w świetle dostępnych danych empirycznych i argumentów teoretycznych K_K02, H1A_K01	
(12) Forma(y) zajęć, liczba realizowanych godzin		
wykład – 30 godz. ćwiczenia – 15godz.		

A. Treści wykładu

1. Podstawowe dystynkcje metametodologiczne. Kluczowe opozycje: metodologia opisowa, normatywna, synchroniczna, diachroniczna, kontekstu odkrycia, kontekstu uzasadnienia, (2 godz).
2. Ludwig Wittgenstein jako prekursor problemu kryterium demarkacji, trójpodział zdań, koncepcja analizy logicznej, destrukcja klasycznej filozofii, rola filozofii, mistyczne partie *Traktatu* (2 godz).
3. Koncepcja logicznego pozytywizmu. Prekursorzy Koła Wiedeńskiego. Analiza logiczna języka nauki. Kryterium weryfikacji/ sprawdzalności. Kontrowersje wokół koncepcji zdań protokolarnych. Destrukcja metafizyki. Metafizyczność neopoztywistów, (3 godz).
4. K. R. Popper i jego koncepcja fallibilizmu, zmiana wymogu uzasadnień, trylemat Friesa, koncepcja zdań bazowych, zagadnienie uteoretyzowania obserwacji, problem kryterium demarkacji i indukcji, rola metafizyki, (3 godz).
5. I. Lakatos jako reformator Poppera. Podstawowe kategorie racjonalnej rekonstrukcji nauk, heurystyczna rola metafizyki jako niezbywalnego elementu twardego rdzenia, (2 godz).
6. Koncepcja nauki L. Flecka jako prekursora pomysłów uhistorycznionej filozofii nauki. Style myślowe, niewspółmierność, problem komunikacji międzystylowej, percepcja całości właściwych danej dyscyplinie nauki, (3 godz).
7. T. S. Kuhn i jego przewrót w filozofii nauk. Koncepcja paradygmatów. Niewspółmierność. Metodologia kontekstu odkrycia. Relatywizm. Koncepcja macierzy dyscyplinarnych, obiektywność wyboru, rola wzorców w poznaniu, (4 godz).
8. Fleck a Kuhn: podobieństwa i różnice, (1 godz).
9. P. Feyerabend krytyka czystych faktów. Anarchizm metodologiczny. Pluralizm i tolerancja. Niektóre problemy z pogranicza filozofii społecznej i metodologii, (2 godz).
10. L. Laudan i jego próba zreformowania filozofii nauki, koncepcja siateczkowa, rola aksjologii nauki, (2 godz).
11. Koncepcja alternatywnych schematów roboczych i kontrowersje z tym związane. Konsekwencje sporu o pojęciowe alternatywne ramy robocze, (1 godz).
12. Relatywizm i jego niepożądane konsekwencje, (1 godz).
13. Spór realizmu z instrumentalizmem, (2 godz).
14. Problem kryterium demarkacji – rys historyczny, wady kolejnych propozycji. Problem błędnego koła przy określaniu nauki, (2 godz).

B. Treści ćwiczeń

1. Miejsce metodologii nauki pośród pozostałych dziedzin filozofii (1 godz.)
2. Wiedza naukowa a zdroworozsądkowa (2 godz.)
3. Typy wyjaśnień naukowych (3 godz.)
4. Logiczny charakter praw naukowych (3 godz.)
5. Dedukcyjny model wyjaśniania (3 godz.)
6. Problem indukcji (3 godz.)
7. Probabilistyczny charakter wiedzy naukowej (4 godz.)
8. Paradoksy potwierdzania (2 godz.)

9. Prawa eksperymentalne a teorie (2 godz.) 10. Teorie i modele (2 godz.) 11. Status poznawczy teorii (2 godz.) 12. Problem zależności obserwacji od teorii i rzeczywistości przedmiotów postulowanych przez teorie (4 godz.) 13. Konwencjonalizm Henriego Poincare (2 godz.) 14. Konwencjonalizm Kazimierza Ajdukiewicza (2 godz.) 15. Logiczny empiryzm (2 godz.) 16. Falsyfikacjonizm Karla Poppera (3 godz.) 17. Nauka normalna i rewolucja naukowa u Thomasa Khuna (2 godz.) 18. Niewspółmierność naukowa na przykładzie kontrowersji kreacjonizm ewolucjonizm (4 godz.) 19. Filozofia nauki Ludwika Flecka (2 godz.) 20. Anarchizm metodologiczny Paula Feyerabenda (3 godz.) 21. Metodologia naukowych programów badawczych Imre Lakatosa (3 godz.) 22. Znaczenie pozanaukowych przekonań naukowców na ich stanowiska naukowe (4 godz.) 23. Filozofia nauki Alberta Einsteina (2 godz.)	
(14) Metody dydaktyczne	Wykład, studia przypadków Ćwiczenia: dyskusja, analiza i interpretacja tekstów źródłowych
(15) Sposób(y) i forma(y) zaliczenia	Zaliczenie wykładu w formie egzaminu ustnego Ćwiczenia: ocena ciągła aktywności na zajęciach
(16) Metody i kryteria oceny	Ocena podsumowująca (egzamin ustny obejmujący podane na początku semestru pytania egzaminacyjne) Ćwiczenia: Ocena z ćwiczeń jest wypadkową ocen cząstkowych aktywności na poszczególnych zajęciach.
(17) Całkowity nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych efektów w godzinach oraz punktach ECTS	Aktywność Liczba godzin/ nakład pracy studenta wykład 30 godz. ćwiczenia 15 godz. przygotowanie do ćwiczeń 99 godz. udział w konsultacjach 5 przygotowanie do egzaminu 30 godz. udział w egzaminie 1 godz. SUMA GODZIN 180

	LICZBA PUNKTÓW ECTS 4
(18) Język wykładowy	polski
(19) Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	nie przewidziano
(20) Literatura	Literatura podstawowa: - L. Wittgenstein, <i>Tractatus logico – philosophicus</i>, W – wa 1997 - W. Sady, <i>Spór o racjonalność naukową. Od Poincare’ ego do Laudana</i>, Wrocław 2000. - K. Jodkowski, <i>Wspólnoty uczonych, paradygmaty i rewolucje naukowe</i>, Lublin 1990. - Grobler A., <i>Metodologia nauk</i>, Aureus, Znak 2006 - Nagel E., <i>Struktura nauki</i>, tłum. Jerzy Giedymin, PWN 1970. - W. Krajewski, <i>Prawa nauki. Przegląd zagadnień metodologicznych i filozoficznych</i>, Warszawa 1998. - A. Chalmers, <i>Czym jest to co zwiemy nauką</i>, Wrocław 1997. - K. R. Popper, <i>Logika odkrycia naukowego</i>, W – wa 1977,. - K. R. Popper <i>Droga do wiedzy. Domysły i refutacje</i>, W – wa 2000. - I. Lakatos, <i>Pisma z filozofii nauk empirycznych</i>, W – wa 1995. - T. S. Kuhn <i>Dwa bieguny</i>, W – wa 1985. - S. Amsterdamski, <i>Między doświadczeniem a metafizyką</i>, W – wa 1973. - L. Laudan, <i>Zgon kryterium demarkacji</i> [w:] K. Jodkowski, Z. Muszyński (red.) <i>Z badań nad prawdą nauka i poznaniem</i>, Lublin 1998. - K. R. Popper, <i>Mit schematu pojęciowego. W obronie nauki i racjonalności</i>, W – wa 1997. - D. Davidson, <i>O pojęciu schematu pojęciowego</i> [w:] B. Stanosz (wybór i opracowanie), <i>Empiryzm współczesny</i>, W – wa 1991, s. 280 – 297. - T. S. Kuhn, <i>Struktura rewolucji naukowych</i>, tłum. S. Amsterdamski, PWN W – wa 1968. - G. Gutting, <i>Paradygmaty i rewolucje naukowe</i> [w:] K. Jodkowski (red.) <i>Teoretyczny charakter wiedzy a relatywizm</i>, Lublin 1995, s. 191 – 218. - S. Toulmin, <i>Od formy do funkcji: filozofia i historia nauk w latach pięćdziesiątych i obecnie</i> [w:] <i>Zagadnienia Naukoznawstwa</i> 1979, z. 3. - K. Jodkowski, <i>Spór o kryterium teoretyczności pojęć</i> [w:] <i>Studia Filozoficzne</i> 1980 nr 3. - K. Jodkowski, <i>Problem uteoretyzowania faktów naukowych</i> [w:] <i>Zagadnienia Naukoznawstwa</i> 1983, t. 19,

	z. 4. - L. Fleck, <i>O obserwacji naukowej i postrzeganiu w ogóle</i> [w:] Przegląd Filozoficzny 1935 nr 38. - L. Fleck, <i>Patrzeć, widzieć, wiedzieć</i>, Problemy nr 2, s. 74 – 84. - L. Fleck, <i>Zagadnienie teorii poznawania</i>, Przegląd Filozoficzny 39, s. 3 – 37. - L. Fleck, <i>Powstanie i rozwój faktu naukowego. Wprowadzenie do nauki o stylu myślowym i kolektywie myślowym</i>, tłum. M. Tuskiewicz, Lublin 1986. - P. K. Feyerabend, <i>Jak być dobrym empirystą</i>, W – wa . - P. K. Feyerabend, <i>Przeciw Metodzie</i>, przeł. S. Wiertlewski, Wrocław 1996. - L. Laudan, <i>Demistyfikacja problemu niedookreślenia teorii przez fakty</i>, „Poznańskie Studia z Filozofii Nauki”, z. 12, 1999. - K. Ajdukiewicz, <i>Język i poznanie</i> T. 1, W – wa 1985. - R. Rorty, <i>Konsekwencje pragmatyzmu</i>, W – wa 1998. - S. Yates, <i>Czy istnieją alternatywne pojęciowe ramy robocze?</i> [w:] K. Jodkowski (red.) <i>Teoretyczny charakter wiedzy a relatywizm</i>, Lublin 1995, s. 387 – 400. - G. Munevar, <i>Granice wiedzy a schematy pojęciowe</i> [w:] K. Jodkowski (red.), <i>Czy istnieją granice poznania</i>, Lublin, 1991, s. 179 – 203. - A. Grobler, <i>Prawda a względność</i>, Kraków 2000. Literatura uzupełniająca: - I. Barbour, <i>Modele, mity i paradygmaty. Studium porównawcze nauk przyrodniczych i religii</i>, Kraków 1984. - R. G. A. Dolby, <i>Niepewność wiedzy. Obraz nauki w końcu XX wieku</i>, Warszawa 1998. - J. Życiński, <i>Granice racjonalności</i>, W – wa 1993. - Grabowski M., <i>Elementy filozofii nauki</i>, Wyd. UMK. - Heller M., <i>Filozofia nauki. Wprowadzenie</i>, Wyd. Nauk. PAT. - Hempel Carl G., <i>Podstawy nauk przyrodniczych</i>, tłum. B. Stanosz, Wyd. Nauk.-Tech. 1968.
Podpis koordynatora przedmiotu	
Podpis kierownika jednostki	